

МИХАИЛ ЛЕРМОНТОВ

СМЪРТТА

Превод от руски: Петър Велчев, 2008

chitanka.info

СМЪРТТА^[0]

Унесен от мечтите си щастливи,
аз тихо спях и изведнъж се сепнах,
но сепването също беше сън;
и тъкмо мислех си, че съм разкъсал
веригата видения миражни,
въображението мое двойно
излъга ме, понеже то самото
твори онзи друг свят, който ни кара
от земния си свят да се откажем.
И сякаш с хладния си дъх смъртта
започваше кръвта ми да смразява;
сърцето биеше едва, но силно
и с някаква болезнена тревога;
плътта, в предсмъртни тръпки, се стремеше
отчаяно да задържи душата
нетърпелива, ала тя с досада
се взираше във своя бивш приятел —
раздялата след укори бе тежка.
Помежду два живота, в промеждутък,
съединяващ жалост и надежда,
аз бях към всичко вече безразличен,
съмнение измъчваше ме само,
съмнение последно! И не можех
да схвана как почувствал бих блаженство
или страдание, щом съм далеко
от този свят, където аз за пръв път
усетих, че животът е безбрежен,
където жадно се самопознавах,

където толкоз любих, страдах, губих
ведно с туй тленно тяло, без което
не може любовта да съществува.

Така си мислех аз и не усетих
как подир миг отново заживях,
но нищо земно не съзрях пред мене,
не помнех болка, нито пък боязън
от своето бъдеще и от смъртта си.
И аз за нищо вече не се питах —
така привично възприех нещата,
като че ли се бях завърнал там,
където дълго време бях живял,
където всичко беше ми познато
и само някаква неясна тягост
напомняше ми в моя странен полет
за земното изгнаничество кратко.

Но изведнъж в безкрайното пространство
неведома ръка с огромен шум
разлисти книга някаква. И много
написано бе там. Но само своя
ужасен жребий аз прочетох ясно
и с думи кървави гласеше той:
„Безплътен дух, върни се на земята!“
А после книгата за миг изчезна
и опустяха небесата сини.
Ни ангел, ни печален адски демон
не бяха въздуха с криле разсекли,
планети бледи само се въртяха,
отронвайки искри по своя път.
Прочетох своя жребий и потръпнах.
Какво? Да се завърна на земята,
за да съзра там всичките злини,
от глупости детински породени?
Да видя пак страдания човешки
и мъки, и причините им жалки,

и средства — хората да са щастливи,
и че не мога аз да им помогна.

Но — тъй да бъде — връщам се. И ето
пред мен е пищна гробница, в която
погребали са хората трупа ми.
Прииска ми се в нея да проникна
и влязох в дългия, тъмен ковчег —
при своя труп — и там останах.
Видях как кост оголена стърчеше,
как сини късчета месо висяха
и жили зърнах — с кръв смразена в тях.
И аз стоях отчаян, и се вирах
как бързо се рояха насекоми
и смучеха кошмарната си плячка.
От дупките показваше се червей
и скриваше се в черепа ужасен,
и всеки път щом пак се появеше,
аз гърчех се от болка. Аз бях длъжен
да гледам как загива мой приятел,
живял тъй дълго с моята душа,
последен и единствен мой приятел,
споделял с мен и радости, и мъки...
Да му помогна исках, но напразно!
Река от хищна тлен по него бързо
течеше, червеите се рояха,
оспорваха си залъците сетни,
гризейки влажната, смрадлива кожа.
Накрая костите — и те изчезнаха,
и само прах остана, вместо тяло.

Изпълнен с някаква надежда мрачна,
навещах се над тленните останки
и мъчех се с дъха си да ги сгрея,
безсмъртието мое в тях да вложа.
О, колко ли блаженства земни дал бих,
да можеше поне една минута

*в тях топлинка да доловя. Напразно!
Подвластни на закона свой, студени,
студени бяха те като презрение.*

*Тогава с диви клетви аз обсипах
баща си, майка си и всички хора.
И с отчаянието на безсмъртен,
и на жестоко тление свидетел,
към бога възроптах — и не да моля,
доця ми се небето да похуля,
да кажа исках...
Но секна моят глас. И се събудих.*

1830–1831

[0] Ранна философска творба на Лермонтов, написана в бял стих, което не е свойствено за тогавашната руска поезия, както е необичайно и съчетанието между космическата грандиозност на идеите и търсения натурализъм на изображението. Тези неща могат да бъдат обяснени с въздействието върху Лермонтов на Байроновото стихотворение „Darkness“ („Тъма“).

Същото се отнася и за други Лермонтови творби от 1830–31 г. („Нощ“, „Буря“, „Кръст на скалата“) и по думите на големия руски лермонтовед Борис Ейхенбаум: „Събрани заедно, тези стихотворения на 15–16 годишния юноша поразяват с душевния си и умствен размах“. (Б. Эйхенбаум. Статии о Лермонтове. М.-Л., 1961, с.334.) А аз бих казал, че суровият реализъм на изображението в съюз с особената изразителност на петостъпния неримуван ямб (т.нар. blank verse) има силата на някои Шекспирови монолози. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.